

פתח האהל

פנינה יקרה היא רשימת כתבי היד מאוצר הספרים הפרטי של הרבי מגור המתפרסמת כאן לראשונה מכתבי־יד יחיד. רשימה זו שונה מרשימות ספרים של ספריות פרטיות אחרות, אלו מתעדות, לרוב, ספרים או כתבי יד שהתגלגלו ברבות הימים אל הספריות הציבוריות, ונשתמרו בהן עד לימינו; אך לדאבוננו, ספרייתו הפרטית הגדולה של ר' אברהם מרדכי אלטר (הרא"ם) מגור אבדה ונעלמה בשנות מלחמת העולם השנייה, לפיכך תיאורם של רבים מכתבי היד המופיעים ברשימה הנוכחית הוא התיעוד הבלעדי שנותר מהם כיום.

בתיאור כתבי היד שנמנו ברשימה נכללו פרטים חשובים הנוגעים לזהות המחברים וזמנם, ושאר ידיעות חדשות שערכן הביבליוגרפי־היסטורי רב. בהערות שנוספו בשולי הרשימה ניתן הדגש בעיקר על ידיעות חדשות אלו, הזורעות אור חדש כל אחת בתחומה. תקוותנו, שפרסום הרשימה והנגשתה לציבור החוקרים והלומדים תביא במשך הזמן למשימות והערות נוספות ביוגרפיים־ביבליוגרפיים נוספים שאינם ידועים לנו ממקורות אחרים, המשוקעים בתיאורם של כארבע מאות וחמשים החיבורים הרשומים בה.

על חשיבות ערכו של התוכן הכלול ברשימה עמדתי בשנים האחרונות, במסגרת עיסוקי בחקר כתבי היד בקבלה בכלל ובקבלת האר"י בפרט - מהם תוארו ברשימה כמאתיים וארבעים חיבורים, שבחלקם נכתבו בידי המחברים עצמם, וביניהם ראשי המדברים ומעתיקי השמועה, כדוגמת ר' חיים ויטאל ובנו ר' שמואל ויטאל, ר' יעקב צמח ועמיתיו ר' מאיר פאפירש ור' נתן שפירא. בכל פעם שנוקקתי לדון בנושא כלשהו ונטלתי את הרשימה לעיון מצאתי בפרטי התיאור של החיבורים הכלולים בה ידיעה כלשהי הזורעת אור על פרט מסוים בנושא הנדון, שלא הגיעה אלינו משום מקור אחר שבדפוס או בכתב יד.

מאחר שעמדתי על חשיבות הרשימה, עלה במחשבה לההדירה, לסדר לה מפתחות ולהכינה לפרסום. כיון שהוכנה לפרסום, הורגש הצורך להוסיף מבוא מקיף שיסקור את תולדות הספרייה. בפרקי המבוא ניתנה התייחסות לכל שלב בתולדות הספרייה בהקשר הרחב, מתוך הכרת התופעות המאפיינות את תרבות הספר של יהדות אירופה במאה הי"ט. פרק מיוחד הוקדש לקורות הספרייה בתקופת השואה, בצירוף עדויות על נתיבי העברת הספרים שהוחרמו במהלך המלחמה, העשויות לסייע בנסיגות החיפוש אחר עקבות הספרייה, אשר תעלומת היעלמותה המסתורית לא נפתרה עד היום.